

Informacja z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Gnieźnie według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.

I. Informacje ogólne

1. Bank Spółdzielczy w Gnieźnie z siedzibą w Gnieźnie przy ul. Dąbrówki 19, zwany także dalej w skrócie Bankiem, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 31.12.2015 r., które zostały wyrażone w pełnych złotych.

Niniejszy dokument jest realizacją postanowień uchwały nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ujawnianiu z późn. zm. oraz zatwierdzonej przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą „*Polityki informacyjnej w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie*”.

Informację sporządzono według zasad określonych w „*Instrukcji sporządzania i ogłaszania informacji dotyczących adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie*”.

2. W 2015 roku Bank Spółdzielczy w Gnieźnie prowadził działalność w ramach następującej struktury organizacyjnej:

Oddziały:	Gniezno, Czarniejewo, Kiszkowo, Kłecko, Mieścisko, Mogilno, Mieleszyn, Niechanowo, Skoki
Filie:	ul. Gen. Maczka w Poznaniu
Punkty kasowe:	Gniezno: ul. Roosevelta, Wrzesińska, Reymonta, Miodowa, Spichrzowa (Urząd Skarbowy) i os. W. Łokietka Swarzędz: ul. Dworcowa Poznań : ul. Chłapowskiego, Bonin, Kochanowskiego, Smoluchowskiego Mogilno: ul. 900-lecia

3. BS w Gnieźnie na dzień 31.12.2015 r. nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II Cele i zasady polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

1. Zarządzanie ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie jest procesem zintegrowanym i odbywa się w oparciu o regulacje nadzorcze oraz o wewnętrzne procedury zatwierdzone przez Radę Nadzorczą i Zarząd Banku. Obowiązujące procedury w tym zakresie podlegają okresowej weryfikacji w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka Banku i otoczenia gospodarczego, w którym Bank działa.

2. Proces zarządzania ryzykiem ma charakter ciągły, w który zaangażowane są wszystkie komórki i jednostki organizacyjne i składa się z następujących etapów:
 - 1) identyfikacji ryzyka,
 - 2) pomiaru i oceny ryzyka,
 - 3) monitorowania ryzyka,
 - 4) raportowania ryzyka,
 - 5) stosowania narzędzi redukcji ryzyka,
 - 6) kontroli ryzyka,
 - 7) przeglądu i weryfikacji procesu.
3. Zarządzanie ryzykiem funkcjonuje poprawnie, gdy:
 - 1) główne obszary ryzyka są identyfikowane,
 - 2) ryzyko nie przekracza akceptowalnego poziomu,
 - 3) przygotowane są metody działania w przypadku wystąpienia zwiększonego poziomu ryzyka,
 - 4) istnieją i funkcjonują mechanizmy kontrolne.
4. Efektem prowadzonych działań w zakresie identyfikacji i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka jest określenie podziału ryzyka na: ryzyka istotne – podlegające zarządzaniu na podstawie wyodrębnionych procedur dedykowanych danemu rodzajowi ryzyka, ryzyka nieistotne – oceniane okresowo pod kątem istotności oraz ryzyka nie występujące w działalności Banku.
5. W procesie nadzoru i zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową uczestniczą:
 - 1) Rada Nadzorcza,
 - 2) Zarząd Banku,
 - 3) Komitet kredytowy
 - 4) komórki i jednostki organizacyjne Banku.
6. Podstawowe zadania organów Banku określa *Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie*.

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza Strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in. możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku;
- 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
 - a) wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko,
 - b) szacowania kapitału wewnętrznego,
 - c) planowania i zarządzania kapitałowego,
- 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku, zawartą w Regulaminie organizacyjnym, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;

- 4) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń;
- 5) zatwierdza plan pozyskania i utrzymania środków uznawanych przez Bank za stabilne źródło finansowania;
- 6) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako negatywne skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności oraz ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 7) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią działania i planem finansowym Banku;
- 8) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 9) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem;
- 10) ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.

Zarząd Banku:

- 1) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
 - a) systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności,
 - b) systemu kontroli wewnętrznej,
 - c) wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko,
 - d) szacowania kapitału wewnętrznego,
 - e) zarządzania i planowania kapitałowego,
 - f) dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego,
- 2) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
- 3) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia;
- 4) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;

- 5) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
 - 6) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
 - 7) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku;
 - 8) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
 - 9) zapewnia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
 - 10) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
 - 11) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez komórkę audytu wewnętrznego oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
 - 12) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku; jednym z elementów informacji zarządczej jest raport z realizacji apetytu na ryzyko;
 - 13) informuje Radę Nadzorczą oraz Bank Zrzeszający o przyjętych maksymalnych poziomach wskaźnika Dtl, wskaźnika LtV, minimalnych wymaganiach w zakresie wkładu własnego przy kredytowaniu nieruchomości oraz o zasadach przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.
7. Do podstawowych rodzajów ryzyka, które podlegały szczególnemu nadzorowi w 2015 roku, zalicza się:
- 1) ryzyko kredytowe,
 - 2) ryzyko operacyjne,
 - 3) ryzyko walutowe,
 - 4) ryzyko koncentracji,
 - 5) ryzyko płynności,
 - 6) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
 - 7) ryzyko kapitałowe,
 - 8) ryzyko braku zgodności.

W celu podejmowania trafnych decyzji strategicznych, prawidłowego kierowania działalnością Banku, jego stanem finansowym oraz zarządzania ryzykiem na które jest narażony, jak również dla zapewnienia niezbędnej kontroli i oceny jego działalności i systemu wczesnego ostrzegania obowiązuje w Banku sformalizowany system informacji zarządczej.

Za sporządzanie i prezentowanie organom Banku okresowych raportów na temat ekspozycji Banku na ryzyko odpowiedzialny jest Wydział ryzyka.

7.1) Ryzyko kredytowe

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego:

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela ekspozycji kredytowych, w tym portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych;
- 2) dostarczanie Zarządowi informacji o poziomie ryzyka kredytowego, umożliwiającym podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym na poziomie nie wyższym od 2,5% ;
- 4) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

1.1 Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenie monitoringu kredytowego;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności poprzez weryfikację ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, a także poprzez ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym;
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku portfeli aktywów o charakterze bankowym.

2. Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na poziomie nie przekraczającym istotnego zaangażowania w rozumieniu zapisów Rekomendacji S KNF;
- 3) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 70 % ich udziału w portfelu ekspozycji kredytowych;
- 4) utrzymywanie wskaźnika jakości kredytów zabezpieczonych hipotecznie (liczonego jako stosunek portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w grupie

„zagrożone” do portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem) na poziomie nie wyższym niż 3,0%.

2.1 Bank realizuje cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie poprzez:

1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza:

a) 50% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;

b) 65% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i nie przekracza trzykrotności, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;

c) 80% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza trzykrotność, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;

d) wskaźniki wymienione w lit. a-c mogą ulec:

- podwyższeniu o 5 p.p. - jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej nie przekracza 1 roku lub miejscem zamieszkania klienta jest gmina wiejska, z zastrzeżeniem że maksymalna korekta może wynieść 5 p.p.,

- obniżeniu o 5 p.p. - jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 5 lat lub miejscem zamieszkania klienta jest miasto powyżej 50 tys. mieszkańców, z zastrzeżeniem że maksymalna korekta może wynieść 5 p.p.,

- pozostają bez zmian - jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 1 rok i nie przekracza 5 lat i miejscem zamieszkania klienta jest miasto poniżej 50 tys. mieszkańców;

2) stosowanie szczegółowych limitów LtV, na maksymalnym poziomie:

a) w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, wartość wskaźnika LtV w momencie udzielenia kredytu nie powinna przekraczać poziomu:

- 80% lub

- 90% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona, lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez

- zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP;
- b) w przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach komercyjnych wartość wskaźnika LtV w momencie udzielenia kredytu nie powinna przekraczać poziomu:
- 75% lub
 - 80% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona, lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP;
- 3) w indywidualnych przypadkach Zarząd może podjąć decyzję o zastosowaniu wyższych wskaźników LtV, o których mowa w pkt. 2) lit a), przy czym:
- a) dla ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie powstałych w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. wartość wskaźnika LtV nie powinna przekraczać poziomu 90%;
- b) dla ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie powstałych w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. wartość wskaźnika LtV nie powinna przekraczać poziomu:
- 85% lub,
 - 90% w przypadku, gdy część ekspozycji przekraczająca 85% LtV jest odpowiednio ubezpieczona, lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP;
- 4) preferowanie zabezpieczeń hipotecznych na gruntach rolnych i nieruchomościach komercyjnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 15 lat dla wszystkich kredytów inwestycyjnych i preferencyjnych oraz 30 lat w przypadku kredytów udzielanych na cele mieszkaniowe i pożyczek hipotecznych.
3. Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na poziomie nie przekraczającym istotnego zaangażowania w rozumieniu zapisów Rekomendacji T KNF;
- 3) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe minimalnie 10% ich udziału w portfelu ekspozycji kredytowych;

- 4) utrzymywanie wskaźnika jakości detalicznych ekspozycji kredytowych (liczonego jako stosunek portfela detalicznych ekspozycji kredytowych w grupie „zagrożone” do portfela detalicznych ekspozycji kredytowych ogółem) na poziomie nie przekraczającym 2%.
- 3.1 Bank realizuje cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych poprzez:
- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych do 10 lat, z wyjątkiem kredytów mieszkaniowych nie zabezpieczonych hipotecznie, dla których okres kredytowania ustalono **maksymalnie do 30 lat**;
 - 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom, w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza:
 - a) 50% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;
 - b) 65% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia i nie przekracza trzykrotności, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;
 - c) 80% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza trzykrotność, średniego z województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia;
 - d) wskaźniki wymienione w lit. a-c mogą ulec:
 - podwyższeniu o 5 p.p. - jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej nie przekracza 1 roku lub miejscem zamieszkania klienta jest gmina wiejska, z zastrzeżeniem że maksymalna korekta może wynieść 5 p.p.;
 - obniżeniu o 5 p.p. - jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 5 lat lub miejscem zamieszkania klienta jest miasto powyżej 50 tys. mieszkańców oraz zdolność kredytowa klienta, który nie współpracował z bankiem została oceniona na podstawie oświadczenia, z zastrzeżeniem że maksymalna korekta może wynieść 5 p.p.;
 - pozostają bez zmian jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 1 rok i nie przekracza 5 lat i miejscem zamieszkania klienta jest miasto poniżej 50 tys. mieszkańców.
4. Cele strategiczne w zakresie ryzyka inwestycji obejmują:
- 1) stworzenie możliwości poprawy rentowności działania przy jednoczesnym zachowaniu standardów bezpieczeństwa i ograniczaniu ryzyka;
 - 2) ograniczanie ryzyka związanego z transakcjami w instrumenty finansowe;

- 3) przeprowadzanie transakcji zakupu instrumentów finansowych wyłącznie za pośrednictwem i zgodą Banku Zrzeszającego.

4.1 Bank realizuje cele strategiczne w zakresie ryzyka inwestycji poprzez:

- 1) wprowadzenie odpowiednich standardów dotyczących zarządzania ryzykiem inwestycji i ich przestrzeganie;
- 2) nie dokonywanie inwestycji kapitałowych za wyjątkiem instrumentów kapitałowych Banku Zrzeszającego oraz inwestycji kapitałowych dokonywanych w wyjątkowych przypadkach za zgodą Banku Zrzeszającego;
- 3) przestrzeganie limitów w ograniczających ryzyko inwestycji wyznaczonych przez Bank Zrzeszający;
- 4) ograniczenie łącznej kwoty inwestycji w instrumenty finansowe do poziomu 35% funduszy własnych.

7.2) Ryzyko koncentracji

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku,
- 2) bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji zaangażowań określonych w ustawie Prawo bankowe,
- 3) przestrzeganie wewnętrznych limitów zaangażowań.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie,
- 2) ograniczenie kredytowania klientów, których zaangażowanie w Banku wyniosłoby 10% kapitału uznanego, za wyjątkiem zaangażowania wobec jednostek samorządu terytorialnego
- 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

7.3) Ryzyko operacyjne

Celem strategicznym w zakresie ryzyka operacyjnego jest:

- 1) optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne,
- 2) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

7.4) Ryzyko walutowe

1. Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:

- 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych,
- 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego,
- 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 0,5% funduszy własnych Banku;
- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych;
- 6) wszystkie indywidualne pozycje walutowe mogą być długie albo krótkie, tym samym suma limitów na indywidualne pozycje walutowe nie może przekroczyć 2% funduszy własnych, tzn. że na ryzyko walutowe Bank będzie alokował zero funduszy własnych.

7.5) Ryzyko płynności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty,
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) utrzymanie dotychczasowej struktury pasywów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych,
- 2) pozyskiwanie depozytów o możliwie **długich terminach wymagalności**, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym,
- 3) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych,
- 4) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami

w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku,

- 5) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym,
- 6) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów w bazie depozytowej,
- 7) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

7.6) Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych,
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
- 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych,
- 2) ograniczenie udziału aktywów oprocentowanych powyżej 12 miesięcy w aktywach oprocentowanych ogółem maksymalnie do 1%,
- 3) ograniczenie udziału pasywów oprocentowanych powyżej 12 miesięcy w pasywach oprocentowanych ogółem maksymalnie do 0,5%,
- 4) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez:
 - a) stosowanie dla produktów kredytowych stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
 - b) oferowanie klientom produktów depozytowych, których oprocentowanie uzależnione byłoby od stawek rynkowych (stóp rynku międzybankowego),

7.7) Ryzyko kapitałowe

1. Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym;

- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) kapitał regulacyjny;
 - b) kapitał wewnętrzny;
 - 3) współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej:
 - a) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 4,5%;
 - b) współczynnik kapitału Tier I – 6%;
 - c) łączny współczynnik kapitałowy – 8%.
2. Długoterminowe cele kapitałowe Banku:
- 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności,
 - 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
 - 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 12,5%;
 - 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 12%;
 - 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 12%;
 - 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 80%, tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 10%;
 - 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwy stanowił 95% funduszy Tier I;
 - 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez uzyskanie takiej struktury funduszu udziałowego, aby suma znaczących pakietów udziałów, czyli pakietów przekraczających 2% funduszu udziałowego, nie przekroczyła 50% funduszu udziałowego Banku;
 - 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 90% zysku rocznego netto;
 - 10) dążenie do uzyskania zaangażowania kapitałowego w Banku Zrzeszającym na poziomie minimum 7% do maksymalnie 10% funduszy własnych Banku;
 - 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji – w tym w Banku Zrzeszającym w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt. 3), 4) i 5);
 - 12) utrzymywanie minimalnej wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 6%.

7.8) Ryzyko braku zgodności

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności oznacza:

- 1) efektywne przeciwdziałanie możliwościom wystąpienia naruszeń przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania,

- 2) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności,
 - 3) dążenie do zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi,
 - 4) dążenie i dbałość o:
 - a) wizerunek zewnętrzny Banku jako instytucji zaufania publicznego,
 - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.
- 8.** W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje Wydział ryzyka, którego podstawowym celem jest monitorowanie pozycji Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego, dokonywanie pomiaru (przy współpracy z komórkami i jednostkami organizacyjnymi), monitorowania, oceny i raportowania ryzyka związanego z działalnością Banku, oraz dokonywanie okresowych analiz ekonomicznych zgodnie z obowiązującymi zasadami.
- 9.** Ponadto w Banku funkcjonuje wydzielona jednostka ds. zgodności. Zadania powierzone przez Zarząd w zakresie ryzyka braku zgodności wykonuje doradca Prezesa Zarządu, który w szczególności:
- 1) projektuje i opracowuje założenia polityki zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz dokonuje jej aktualizacji na bieżąco,
 - 2) wyznacza procesy istotne z punktu widzenia zarządzania ryzykiem braku zgodności,
 - 3) przedkłada Prezesowi Zarządu pisemne propozycje podjęcia środków naprawczych lub dyscyplinujących w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności,
 - 4) prowadzi działania na rzecz zapewnienia zgodności działań Banku z prawem oraz przyjętymi standardami postępowania.
- 10.** Na dzień 31.12.2015 r. Wydział ryzyka obejmował swoim zakresem następujące rodzaje ryzyka:
- 1) ryzyko kredytowe,
 - 2) ryzyko operacyjne,
 - 3) ryzyko walutowe,
 - 4) ryzyko koncentracji,
 - 5) ryzyko płynności,
 - 6) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
 - 7) ryzyko kapitałowe,

8) ryzyko braku zgodności.

11. W stosunku do ryzyk objętych szczególnym nadzorem opracowane zostały metody ich identyfikacji, pomiaru, oceny, kontrolowania i raportowania.

Ryzyko kredytowe, ryzyko koncentracji

Bank zarządza zarówno ryzykiem pojedynczej transakcji kredytowej jak również ryzykiem portfela kredytowego.

Podstawowym kryterium oceny ryzyka pojedynczej transakcji kredytowej jest posiadanie przez Wnioskodawcę zdolności i wiarygodności kredytowej oraz akceptowany przez Bank poziom zabezpieczenia transakcji. W celu realizacji powyższych zasad stosuje się w Banku wewnętrzną metodologię oceny zdolności kredytowej.

Celem nadrzędnym zarządzania ryzykiem portfela kredytowego jest budowanie portfela gwarantującego bezpieczeństwo depozytów i kapitału własnego Banku, przynoszącego przychody na poziomie założonym w planie finansowym.

W ramach ryzyka kredytowego Bank dokonuje identyfikacji, monitorowania i raportowania ryzyka, w tym ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych.

W Banku pomiaru i oceny ryzyka portfela kredytowego i ryzyka koncentracji dokonuje się w cyklach miesięcznych, kwartalnych, półrocznych oraz rocznych. Wyniki analizy prezentowane są Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej w formie raportów, zawierających zestawienia liczbowe oraz ich interpretację z rekomendacją dalszych działań.

Ryzyko operacyjne

Identyfikacja ryzyka operacyjnego dla wszystkich istotnych obszarów działalności Banku odbywa się na poziomie poszczególnych komórek i jednostek organizacyjnych. Identyfikacja ryzyka operacyjnego w Banku obejmuje:

- 1) ryzyko operacyjne powstające w istniejących produktach, procesach, systemach Banku oraz realizowanych projektach
- 2) ryzyko operacyjne powstające na etapie opracowywania nowych produktów, projektów oraz procesów w zakresie bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, określenie związanych z nim zagrożeń oraz określenie gdzie, w jaki sposób i dlaczego te zagrożenia mogą się zmaterializować.

Pomiar ryzyka operacyjnego jest przeprowadzany z wykorzystaniem:

- 1) zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych,
- 2) wyników kontroli wewnętrznej funkcjonalnej,
- 3) wyników audytu wewnętrznego,
- 4) wyników samooceny ryzyka operacyjnego,
- 5) kluczowych wskaźników ryzyka.

Bank dokonuje oceny ryzyka operacyjnego w dwóch ujęciach:

- 1) w ujęciu szacowania prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka w postaci zdarzenia operacyjnego,
- 2) w ujęciu szacowania skutków ekonomicznych wystąpienia danego ryzyka w postaci zdarzenia operacyjnego.

Raporty dotyczące oceny poziomu narażenia Banku na ryzyko operacyjne otrzymuje Zarząd Banku w cyklach kwartalnych, natomiast Rada Nadzorcza w cyklach półrocznych.

Ryzyko walutowe

Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest na podstawie wyznaczonej codziennie pozycji walutowej Banku na podstawie salda zamknięcia z danego dnia operacyjnego. Na tej podstawie monitorowane są pozycje netto dla poszczególnych walut, całkowita pozycja walutowa oraz wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego. Ponadto na bieżąco monitorowane są stany poszczególnych walut w kasach Banku.

Raporty dotyczące ryzyka walutowego sporządzane są w okresach miesięcznych i kwartalnych dla Zarządu Banku oraz półrocznie dla Rady Nadzorczej.

Ryzyko płynności

Raporty z pomiaru ryzyka płynności oraz analizy poziomu nadzorczych miar płynności oraz wewnętrznych wskaźników płynności sporządzane są raz na miesiąc. Raport dostarcza informacji m.in. w zakresie struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, płynności bieżącej i krótkoterminowej, niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych, osiągniętych poziomów wskaźników i przestrzegania limitów, w tym nadzorczych norm płynności oraz poziomu płynności Banku w sytuacji kryzysowej. Prezentacja wyników otrzymanych pomiarów dokonywana jest na comiesięcznym posiedzeniu Zarządu Banku oraz półrocznie na posiedzeniu Rady Nadzorczej.

Ryzyko stopy procentowej

Pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje wszystkie oprocentowane pozycje bilansowe i pozabilansowe zarządzane przez komórki organizacyjne Banku. Do pomiaru stopnia narażenia na ryzyko stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej (jako narzędzie podstawowe), metodę symulacji dochodu oraz analizę podstawowych składników ekonomicznych związanych z oceną ryzyka stopy procentowej. Najważniejszą część ryzyka stopy procentowej Banku związana jest z ryzykiem przeszacowania oraz ryzykiem bazowym, gdyż w największym stopniu wpływa na poziom zmian dochodu odsetkowego. Raporty z zakresu oceny ryzyka stopy procentowej są comiesięcznie przedkładane na posiedzeniu Zarządu Banku, a w cyklach półrocznych na posiedzeniach Rady Nadzorczej.

Ryzyko kapitałowe

Zarządzanie kapitałem i adekwatnością kapitałową (pomiar i monitorowanie) oparte jest na zasadach wyznaczania regulacyjnego wymogu kapitałowego (I Filar). Wymóg kapitałowy na

ryzyko kredytowe wyznaczany jest wg metody standardowej, na ryzyko operacyjnego wg metody podstawowego wskaźnika bazowego natomiast na ryzyko walutowego według metody de minimis.

Szacowanie wewnętrznego wymogu kapitałowego na poszczególne, uznane za istotne, rodzaje ryzyka (zgodnie z Filarem II) opiera się na wynikach testów warunków skrajnych. Dodatkowy wymóg kapitałowy stanowi koszt lub utracony przychód, który może pojawić się w wyniku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej, przy uwzględnieniu wskaźnika wrażliwości określonego na poziomie 6% funduszy własnych Banku.

Ryzyko braku zgodności

Bank wyznacza podstawowe obszary występowania ryzyka braku zgodności obejmujące relacje pomiędzy:

- 1) Bankiem a klientem,
- 2) Bankiem a pracownikiem,
- 3) pracownikiem a Bankiem.

Komórka do spraw zgodności dokonuje:

- 1) bieżącej oceny, w tym opiniuje regulacje wewnętrzne w Banku, uczestniczy w identyfikacji ryzyka nowych produktów, bada poprawność sporządzenia niestandardowych umów zawieranych przez Bank, identyfikuje sprawy sądowe, w których Bank obciążony jest ryzykiem niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy, dokonuje okresowego przeglądu struktury organizacyjnej Banku oraz projektuje i opracowuje regulacje służące ograniczaniu skutków niezgodności i utraty reputacji w Banku,
- 2) okresowej oceny ryzyka braku zgodności polegającej na określeniu jego poziomu według oceny skuteczności mechanizmów kontrolnych i redukujących w oparciu o analizę występujących w danym okresie przypadków niezgodności na podstawie:
 - wyników kontroli wewnętrznej (funkcjonalnej)
 - zarejestrowanych zdarzeń ryzyka operacyjnego zdefiniowanych jednocześnie jako przypadki braku zgodności,
 - informacji zawartych w rejestrze skarg i reklamacji oraz rejestrze spraw sądowych,
 - zgłoszonych zachowań niezgodnych ze standardami obowiązującymi w Banku,
 - wyników kontroli zewnętrznych przeprowadzanych w Banku w danym okresie,
 - zmian zachodzących w przepisach prawa lub standardach postępowania.

Raportowanie skutków nie przestrzegania wewnętrznych regulacji oraz wyników monitorowania czynników ryzyka, składających się na ryzyko braku zgodności odbywa się w cyklach półrocznych dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej.

12. Opis zasad polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczania ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd Banku wewnętrzne regulacje, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne. Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest na podstawie następujących regulacji:

- 1) *Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym i koncentracji w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 2) *Zasad zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 3) *Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 4) *Zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 5) *Zasad zarządzania ryzykiem walutowym w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 6) *Zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 7) *Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 8) *Zasad szacowania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie,*
- 9) *Zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie.*

Proces zarządzania ryzykiem wspomagają inne obowiązujące w Banku regulacje prawne, w tym w szczególności *Regulamin organizacyjny Banku Spółdzielczego w Gnieźnie* oraz *Procedura projektowania i wdrażania nowych produktów bankowych w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie.*

Procedury wewnętrzne podlegają regularnej weryfikacji w celu ich dostosowaniu do zmian profilu ryzyka Banku i otoczeniu gospodarczego, w którym Bank działa.

Wszyscy pracownicy Banku uczestniczący w procesie zarządzania ryzykiem zobowiązani są do zapoznania się z tymi procedurami.

Bank stosuje metody identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka oraz uwzględniające aktualnie prowadzoną i planowaną działalność Banku. W przypadku wątpliwości w zakresie poziomu ryzyka, stosuje się podejście z zachowaniem maksymalnego stopnia ostrożności. Stosowane metody lub systemy pomiaru ryzyka, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną.

W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych oraz testy wynikające ze zmian warunków makroekonomicznych. Bank dokłada staranności, by założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych uwzględniały

najgorsze z prawdopodobnych scenariuszy i dawały podstawy rzetelnej oceny ryzyka. Zarząd Banku zatwierdza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Bank określa w procedurach wewnętrznych zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów wewnętrznych oraz częstotliwość monitorowania, ich przestrzegania i raportowania. Bank, z zachowaniem limitów określonych w ustawie Prawo bankowe oraz innych regulacjach zewnętrznych, ustala i weryfikuje wewnętrzne limity. Bank określa sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych oraz sposób postępowania w przypadku ich przekroczenia. Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie

Monitorowanie ryzyka stanowi część bieżącego procesu zarządzania ryzykiem i sprawozdawania o ryzyku w działalności Banku. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku, umożliwia ocenę skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem i służy monitorowaniu przestrzegania obowiązujących w Banku limitów. Monitorowanie ryzyka odbywa się w Banku z częstotliwością dostosowaną do wielkości i charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku oraz umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu działalności.

Każdorazowo przed wdrożeniem nowego produktu, dokonuje się analizy rynku z uwzględnieniem czterech podstawowych kryteriów:

- 1) kryterium celowości – badania w tym przedmiocie mają udzielić odpowiedzi na zasadnicze pytanie, czy dany produkt jest celowy i czy znajdzie wystarczającą liczbę odbiorców,
- 2) kryterium powszechności – badania w tym zakresie mają udzielić odpowiedzi na pytanie, czy dany produkt powinien być wdrożony na całym terenie działania Banku, czy tylko na poszczególnych jego fragmentach, względnie czy powinien być adresowany do wszystkich potencjalnych odbiorców, czy też z nasileniem na określoną grupę społeczną,
- 3) kryterium opłacalności – analiza aspektu finansowego nowego produktu pozwala na wstępną orientację, w jakim czasie i w jakim stopniu produkt stanie się dla Banku opłacalny, przy uwzględnieniu prognozowanego popytu i kosztów związanych z jego wdrożeniem,
- 4) kryterium atrakcyjności – badania rynku w tym zakresie pozwalają na ocenę, jaki jest dostęp do danego produktu na rynku lokalnym (czy jest on oferowany przez inne banki i na jakich warunkach) oraz podjęcie działań zmierzających do nadania nowemu produktowi atrakcyjności.

III. Fundusze własne

1. Zapewniając bezpieczeństwo ekonomiczne, Bank utrzymuje fundusze własne dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności. Fundusze własne Banku obejmują:

- 1) kapitał Tier I,
- 2) kapitał Tier II.

Kapitał Tier I Banku obejmuje:

1) kapitał podstawowy Tier I, na który składają się:

- a) wpłacony fundusz udziałowy, z zastosowaniem korekt okresu przejściowego;
- b) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów, po uzyskaniu zgody właściwego organu;
- c) niepodzielony zysk lat ubiegłych, po uzyskaniu zgody właściwego organu;
- d) w ramach skumulowanych, innych całkowitych dochodów:
 - fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego,
 - kapitał z aktualizacji instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”;
- e) kapitał rezerwowy;
- f) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej;
- g) w ramach innych przejściowych korekt kapitału podstawowego Tier I:
 - (ze znakiem minus) określoną wartość procentową funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego,
 - (ze znakiem minus – co oznacza, że Bank usuwa z funduszy) określoną wartość procentową zysków z wyceny instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”,
 - (ze znakiem plus – co oznacza, że Bank uwzględnia w funduszach) określoną wartość procentową strat z wyceny instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”;

2) pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I:

- a) wartości niematerialne i prawne wycenione według wartości bilansowej;
- b) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do funduszy podstawowych Tier I, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększanie funduszy własnych Banku;
- c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji;
- d) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji;

- e) strata z lat ubiegłych, strata w trakcie zatwierdzania, strata netto bieżącego okresu;
- 3) kapitał dodatkowy Tier I, który stanowią instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 52 CRR;
- 4) pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I:
 - a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do dodatkowego kapitału podstawowego, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku;
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji;
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.

Kapitał Tier II Banku obejmuje:

- 1) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 63 CRR;
 - 2) pożyczki podporządkowane;
 - 3) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem;
 - 4) w ramach korekt okresu przejściowego – fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych;
 - 5) pomniejszenia kapitału Tier II:
 - a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do kapitału Tier II, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku;
 - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji;
 - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.
- 2.** Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2015 r.

Lp.	Nazwa	Kwota /tys. zł/
1.	Kapitał Tier I	38 457
1.1	Kapitał podstawowy CET 1	38 457
+	a) fundusz udziałowy	421
+	b) kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	37 204
+	c) fundusz ogólnego ryzyka	1 000
-	d) wartości niematerialne i prawne wg wartości bilansowej	168
2.	Kapitał Tier II	1 625
+	a) rezerwa na ryzyko ogólne	1 625
3.	Fundusze własne	40 082

4	Łączny współczynnik kapitałowy	16,88
5.	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,19
6.	Współczynnik kapitału Tier I	16,19

IV. Wymóg kapitałowy

- Istotnym założeniem warunkującym kształtowanie się łącznego współczynnika kapitałowego jest nieznacząca skala działalności handlowej.
- W 2015 roku Bank dla celów wyznaczania całkowitego wymogu kapitałowego stosował metody wynikające z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR) oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi (CRD IV).
- Za łączną kwotę ekspozycji na ryzyko przyjmuje się sumę łącznej kwoty ekspozycji na:
 - ryzyko kredytowe wg metody standardowej,
 - na ryzyko walutowe wg metody de minimis,
 - na ryzyko operacyjne wg metody podstawowego wskaźnika bazowego.
- Poniższa tabela przedstawia kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP na koniec 31.12.2015 r.

Lp.	Klasy ekspozycji według metody standardowej	Kwota /tys. zł/
1.	Rządy i banki centralne	0
2.	Samorządy regionalne i władze lokalne	5 415
3.	Podmioty sektora publicznego	25
4.	Instytucje	58 145
5.	Przedsiębiorstwa	3 937
6.	Detaliczne	15 965
7.	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	117 200
8.	Przeterminowane	197
9.	Ekspozycje kapitałowe	2 906
10.	Pozostałe	4 427
	RAZEM	208 217

- Poniższa tabela przedstawia kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP na koniec 31.12.2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota /tys. zł/
1.	Ekspozycje ważone wagą ryzyka 20%	26 958
2.	Ekspozycje ważone wagą ryzyka 50%	36 627

3.	Ekspozycje ważone wagą ryzyka 75%	128 960
4.	Ekspozycje ważone wagą ryzyka 100%	15 593
5.	Ekspozycje ważone wagą ryzyka 150%	79
	RAZEM	208 217

6. Poniższe zestawienie przedstawia poziom regulacyjnego wymogu kapitałowego na poszczególne rodzaje ryzyka według stanu na dzień 31.12.2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wymogi kapitałowe kwota /tys. zł/
1.	ryzyko kredytowe	16 657
2.	ryzyko rynkowe (walutowe)	0
3.	ryzyko operacyjne	2 341
	RAZEM	18 998

W związku z nieznacznym poziomem realizowanych operacji walutowych wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyniósł zero. Na koniec 2015 roku Bank posiadał wymóg kapitałowy wyłącznie z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka operacyjnego w wysokości odpowiednio: 16 657 tys. zł oraz 2 341 tys. zł.

Najistotniejszym elementem całkowitego wymogu kapitałowego pozostaje wymóg z tytułu ryzyka kredytowego.

V. Kapitał wewnętrzny

Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego Banku jest regulacyjny wymóg kapitałowy wynikający z zasad określonych dla Filaru I, a sprecyzowanych szczegółowo w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR) oraz Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi (CRD IV). W 2015 roku w „Zasadach szacowania kapitału wewnętrznego (...)” został określony sposób obliczania dodatkowych wymogów kapitałowych na poszczególne uznane za istotne rodzaje ryzyka. Dodatkowe wymogi kapitałowe mają służyć pokryciu strat nieoczekiwanych. Obliczone straty, dodatkowe koszty lub utracone przychody liczone są na bazie testów warunków skrajnych. Spadek wyniku Banku, który wystąpi na skutek zrealizowania się sytuacji nieoczekiwanej można częściowo lub w całości pokryć z bieżącego wyniku finansowego. W ostatecznym rachunku dodatkowym wymogiem kapitałowym będzie kwota, o którą spadek wyniku testów warunków skrajnych przekracza poziom, o którym mowa poniżej.

Na 2015 r. Bank przyjął poziom akceptowalnej straty lub utraconego przychodu - wskaźnik wrażliwości (liczony jako stosunek planowanego wyniku finansowego netto na

koniec danego roku do planowanych funduszy własnych) - ostrożnościowo na poziomie 6% funduszy własnych Banku.

W ramach Filaru II Bank jest zobowiązany do dokonania oceny wszystkich rodzajów ryzyka bankowego uznanego za istotne i zapewnienia poziomu funduszy własnych odpowiadających poziomowi zidentyfikowanych rodzajów ryzyka.

W ramach szacowania kapitału wewnętrznego na dzień 31.12.2015 r. przy wykorzystaniu modelu ICAAP wystąpił wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego, ryzyka koncentracji oraz ryzyka stopy procentowej. W związku z tym kapitał wewnętrzny wynosił 23 199 tys. zł.

VI. Ryzyko kredytowe

1. Należności przeterminowane rozumiane są jako należności niespłaconych, w określonych w umowie terminach, kwot odsetek lub kwot rat kapitałowych.

Ekspozycje przeterminowane są to ekspozycje przeterminowane o ponad 90 dni, dla których przeterminowana kwota przekracza 500 złotych w przypadku klasy ekspozycji detalicznych oraz 3 000 złotych w przypadku pozostałych klas ekspozycji. Definicja ta stosowana jest dla celów rachunkowości.

2. Należności zagrożone rozumiane są jako ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do kategorii poniżej standardu, wątpliwe i stracone (zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16.12.2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 235 poz. 1589 z późn. zm.).

3. W Banku prowadzony jest systematyczny przegląd ekspozycji kredytowych, którego celem jest dostarczenie oceny jakości portfela kredytowego. Wewnętrzny system przeglądu należności stanowi jedno z podstawowych narzędzi Banku służących do monitorowania ryzyka, pozwalających określić rzetelność tego przeglądu i skuteczność mechanizmów rozpoznawania kredytów o obniżonej jakości. Przegląd ekspozycji, zgodnie z funkcjonującą procedurą tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków a także zasadami prowadzenia monitoringu kredytowego, winien być dokonany pod kątem:

- 1) przestrzegania zasad polityki kredytowej, procedur, regulaminów,
- 2) zabezpieczania, uruchamiania i monitorowania kredytów,
- 3) identyfikowania kredytów o obniżonej jakości.

Bank dokonuje wyceny i aktualizacji aktywów i zobowiązań pozabilansowych oraz tworzy rezerwy na ryzyko związane z działalnością Banku zgodnie z obowiązującymi ustawami i rozporządzeniami oraz z procedurą tworzenia rezerw obowiązującą w Banku. Szczegółowe zasady określają *Zasady klasyfikacji należności i tworzenia rezerw na ryzyko Banku Spółdzielczego w Gnieźnie*, stanowiące załącznik do *Polityki rachunkowości w Banku Spółdzielczym w Gnieźnie*. Bank stosuje jako podstawowe kryteria ustalania poziomu rezerw:

- 1) podmiotowo-przedmiotową klasyfikację należności,
- 2) kategorie ryzyka należności,
- 3) ekspozycje kredytowe jako podstawę wyliczenia rezerwy,
- 4) pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii "normalne" tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych. Natomiast rezerwy na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych:

- 1) 1,5% – w przypadku kategorii "pod obserwacją",
- 2) 20% – w przypadku kategorii "poniżej standardu";
- 3) 50% – w przypadku kategorii "wątpliwe";
- 4) 100% – w przypadku kategorii "stracone".

Wielkość rezerwy odzwierciedla potencjalną stratę jaką Bank może ponieść. Podstawę tworzenia rezerw celowych stanowi wartość bilansowa ekspozycji kredytowej bez uwzględnienia utworzonych rezerw celowych, ale z uwzględnieniem przewidywanej w związku z restrukturyzacją zadłużenia, kwoty umorzenia części ekspozycji kredytowej. Rezerwy celowe tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

Do ewidencji odpisów z tytułu utraty wartości należności Bank wykorzystuje konta właściwe do ewidencji rezerw celowych. Osobnej ewidencji na kontach analitycznych podlegają odpisy z tytułu utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości należności ocenianych grupowo ewidencjonowane są na wydzielonych kontach, z rozwinięciem analitycznym według poszczególnych grup. Utratę wartości wykazuje się dla wszystkich sektorów zgodnie z podziałem podmiotowym i według kategorii ryzyka.

Rezerwy celowe tworzy się w ciężar kosztów i rozwiązuje się po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia. Rezerwę celową zmniejsza się odpowiednio do:

- 1) zmniejszenia się kwoty ekspozycji kredytowej;
- 2) zmiany kategorii ekspozycji kredytowej na kategorię o niższym stopniu ryzyka w wyniku dokonanej klasyfikacji;
- 3) wzrostu wartości zabezpieczenia pomniejszającego podstawę tworzenia rezerw celowych;
- 4) wzrostu wartości rezerwy na ryzyko ogólne.

Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.

4. Bank podejmując decyzje o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania. Jakość zabezpieczeń Bank ocenia według ich płynności, aktualnej wartości rynkowej oraz wpływu na poziom tworzonych rezerw. Stosowany system zabezpieczeń ma na celu ograniczenie ryzyka kredytowego w Banku i regulowany jest odrębnymi przepisami wewnętrznymi.

Na podstawie *Zasad ustanawiania prawnych form zabezpieczenia wierzytelności Banku*, rozróżnia się w szczególności następujące formy zabezpieczenia:

- 1) weksel własny in blanco,
- 2) poręczenie wekslowe (awal),
- 3) poręczenie cywilne,
- 4) gwarancja bankowa,
- 5) przelew (cesja) wierzytelności,
- 6) przystąpienie do długu,
- 7) przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- 8) zastaw rejestrowy,
- 9) kaucja,
- 10) blokada środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- 11) hipoteka,
- 12) zabezpieczenie na środkach pieniężnych lub instrumentach finansowych

Dążąc do minimalizacji poziomu ryzyka kredytowego w Banku stosuje się zasadę, iż jakość stosowanych zabezpieczeń transakcji kredytowych powinna gwarantować zwrot wierzytelności Banku w możliwie krótkim okresie i przy maksymalnie niskich kosztach obsługi zobowiązania. Bank w procesie prowadzonego cyklicznie monitoringu kredytowego ocenia czy przyjęte zabezpieczenia są ustanowione prawnie skutecznie, ich aktualna wartość i możliwość realizacji.

5. Ekspozycje według wyceny bilansowej (w pełni skorygowanej) na dzień 31.12.2015 r., bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnią kwotę ekspozycji w okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. w podziale na klasy ekspozycji przedstawia poniższe zestawienie.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość ekspozycji na dzień 31.12.2015 r. wartość /zł/	Średnia wartość w okresie od 01.01.2015r. do 31.12.2015r. wartość /zł/
1.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec rządów i banków centralnych	1 392 649	1 919 180
2.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec samorządów terytorialnych i władz lokalnych	27 073 109	27 190 475
3.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	125 899	154 442
4.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0
5.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec organizacji międzynarodowych	0	0

6.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec instytucji	182 701 336	196 772 454
7.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe wobec przedsiębiorców	4 547 948	4 136 934
8.	ekspozycje detaliczne lub warunkowe ekspozycje detaliczne	24 480 612	18 730 063
9.	ekspozycje lub ekspozycje warunkowe zabezpieczone na nieruchomościach	187 199 695	176 050 394
10.	ekspozycje przeterminowane	2 239 390	1 557 312
11.	ekspozycje kapitałowe	0	3 315 398
12.	ekspozycje z tytułu obligacji zabezpieczonych	0	
13.	pozycje sekurytyzacyjne	0	
14.	ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorców	0	
15.	ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	0	
16.	Inne ekspozycje	11 970 160	12 333 266

6. Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów lub według typu kontrahenta.

6.1 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora finansowego w wartości nominalnej (bez odsetek) według typu kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość / tys. zł/
1.	Banki	192 569
	Należności normalne	192 569
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
2.	Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	1 961
	Należności normalne	1 961
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
3.	Pomocnicze instytucje finansowe	0
	Należności normalne	0
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
4.	Instytucje ubezpieczeniowe	0
	Należności normalne	0
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
Razem zaangażowanie w sektorze finansowym		194 530

6.2 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego w wartości nominalnej w podziale na typ kontrahenta według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość /tys. zł/
1.	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0
	Należności normalne	0
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0

2.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	25 423
	Należności normalne	24 199
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	1 224
3.	Przedsiębiorcy indywidualni	14 307
	Należności normalne	12 529
	Należności pod obserwacją	187
	Należności zagrożone	1 591
4.	Osoby prywatne	65 213
	Należności normalne	63 412
	Należności pod obserwacją	133
	Należności zagrożone	1 668
5.	Rolnicy indywidualni	105 504
	Należności normalne	103 354
	Należności pod obserwacją	1 783
	Należności zagrożone	367
6.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	510
	Należności normalne	510
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym		210 957

6.3 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w wartości nominalnej w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 roku przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Wartość /tys. zł/
Należności normalne	26 930
Należności pod obserwacją	0
Należności zagrożone	0
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	26 930

6.4 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektorów gospodarki w podziale na branże w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 roku w wartości nominalnej przedstawia poniższa tabela

Lp.	Branże	Wartość / tys. zł /
1.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	107 851
	Należności normalne	105 701
	Należności pod obserwacją	1 783
	Należności zagrożone	367
2.	Przetwórstwo przemysłowe	6 695
	Należności normalne	6 116
	Należności pod obserwacją	157
	Należności zagrożone	422
3.	Budownictwo	5 976

	Należności normalne	5 900
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	76
4.	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	11 647
	Należności normalne	11 433
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	214
5.	Transport i gospodarka magazynowa	2 501
	Należności normalne	2 330
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	171
6.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9 250
	Należności normalne	8 461
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	789
7.	Administracja publiczna i obrona narodowa	24 478
	Należności normalne	24 478
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
8.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 762
	Należności normalne	3 762
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
9.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1 190
	Należności normalne	47
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	1 143
10.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 665
	Należności normalne	1 635
	Należności pod obserwacją	30
	Należności zagrożone	0
11.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3 290
	Należności normalne	3 290
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
12.	Pozostała działalność	1 330
	Należności normalne	1 330
	Należności pod obserwacją	0
	Należności zagrożone	0
13.	Należności od osób prywatnych	65 213
	Należności normalne	63 412
	Należności pod obserwacją	133
	Należności zagrożone	1 668
Razem zaangażowanie w sektory		244 848

7. **Strukturę należności według okresów zapadalności w wartości nominalnej według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:**

Wyszczególnienie	Ekspozycje /zł /
- bieżące	31 805 401
- do 1 miesiąca	70 493 827
- powyżej 1 do 3 miesięcy	24 394 058
- powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	56 323 955
- powyżej 6 miesięcy do 1 roku	45 230 897
- powyżej 1 roku do 2 lat	35 892 302
- powyżej 2 lat do 5 lat	60 536 044
- powyżej 5 lat do 10 lat	46 898 807
- powyżej 10 lat do 20 lat	24 939 682
- powyżej 20 lat	36 970 737
Razem	433 485 710

8. **Strukturę należności z rozpoznaną utratą wartości w wartości bilansowej brutto według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela.**

Lp.	Ekspozycje	Wartość (zł)
1.	Należności normalne- netto	229 049 038
	Kredyty nieprzeterminowane	228 714 463
	Kredyty przeterminowane	334 575
	Rezerwy celowe	1 414 310
2.	Należności pod obserwacją - netto	2 050 445
	Kredyty nieprzeterminowane	2 029 878
	Kredyty przeterminowane	20 567
	Rezerwy celowe	31 546
	Należności zagrożone - netto	2 922 194
	Kredyty nieprzeterminowane	907 063
	Kredyty przeterminowane	2 015 131
	Rezerwy celowe	2 721 451

9. Omówienie uzgodnienia zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości:

- 1) Odpisy z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych z uwzględnieniem podziału na rodzaje aktywów finansowych:
 - a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu – odpisy nie wystąpiły,
 - b) udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności własne Banku - odpisy nie wystąpiły,

c) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności - odpisy nie wystąpiły,

d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży nie występują.

2) W Banku nie wystąpiły przychody i koszty zrealizowane na aktywach finansowych dostępnych do sprzedaży, które zostały usunięte z bilansu (sprzedane, zlikwidowane).

3) Stan i zmiany rezerw celowych (zł)

Kategorie należności	Stan na 01.01.2015	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2015	Wymagany poziom rezerw na 31.12.2015
Należności normalne	594 487,92	940 414,31	0,00	120 592,52	1 414 309,71	193 782,40
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	594 487,92	940 414,31	0,00	120 592,52	1 414 309,71	193 782,40
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności pod obserwacją	457 719,18	97 129,68	0,00	523 303,07	31 545,79	31 547,77
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	457 719,18	97 129,68	0,00	523 303,07	31 545,79	31 547,77
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności poniżej standardu	55 186,16	207 261,35	0,00	80 467,98	181 979,53	181 979,53
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	55 186,16	207 261,35	0,00	80 467,98	181 979,53	181 979,53
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności wątpliwe	176 038,95	121 852,90	0,00	13 211,82	284 680,03	284 680,03
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
-sektor niefinansowy	176 038,95	121 852,90	0,00	13 211,82	284 680,03	284 680,03
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Należności stracone	3 417 938,20	1 690 492,66	0,00	2 853 639,63	2 254 791,23	2 254 791,23
- sektor finansowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- sektor niefinansowy	3 417 938,20	1 690 492,66	0,00	2 853 639,63	2 254 791,23	2 254 791,23
- sektor budżetowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

VII. Ryzyko kredytowe do wyliczania kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem

Bank w roku 2015 nie korzystał z ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych.

VIII. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym

Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na zyski kapitałowe – (w zł)	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na przyjętą strategię- (w zł)
1.	Akcje GBW S.A. w Poznaniu	0	2 200 000
	RAZEM	0	2 200 000

W portfelu Banku na dzień 31.12 2015 roku znajduje się 22.000 akcji Banku Zrzeszającego SGB – Banku S.A. w Poznaniu w kwocie 2 200 000 zł, o wartości nominalnej 100 zł za sztukę.

Bank posiada 2 635 udziałów (50 zł za jeden udział) w firmie PartNet sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie, która jest strategicznym udziałowcem firmy SoftNet sp. z o.o. (będącej dostawcą systemów informatycznych dla banków spółdzielczych) o wartości 131 750 zł oraz z racji współpracy w zakresie ubezpieczeń: udział w wysokości 1 600 zł w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych „Concordia” i w wysokości 250 zł w Towarzystwie Ubezpieczeń Wzajemnych - Macif.

Na dzień 31.12.2015 r. Bank posiada 700 sztuk Bankowych Papierów Wartościowych SGB – Bank S.A. serii D z dnia 09 października 2013 r. o numerach od 23901 do 24600 wyemitowanych przez SGB – Bank S.A. w dniu 13 października 2013 roku o wartości nominalnej 1000 PLN każdy. Wartość BPW wraz z naliczonymi odsetkami na 31.12.2015 r. wynosi 703 852,88 zł. Zasady naliczania i wypłaty odsetek od BPW określone zostały w prospekcie emisyjnym SGB- Bank S.A..

IX. Ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

Analiza ryzyka stopy procentowej jest jednym z narzędzi służących do dostarczania danych niezbędnych do efektywnego zarządzania aktywami i pasywami Banku. Analiza ta służy:

- 1) optymalizacji wyniku finansowego przy danych zasobach środków finansowych i zapewnieniu bezpieczeństwa jego osiągnięcia,
- 2) mierzeniu poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank, dając tym samym podstawy do podejmowania stosownych decyzji w celu zabezpieczenia się przed tym ryzykiem,
- 3) odpowiedniemu sterowaniu podatnością Banku na to ryzyko, mając przy tym na uwadze optymalizację podstawowej relacji między wzrostem funduszy własnych a bezpieczeństwem funkcjonowania Banku.

Bank dąży do kształtowania wysokości luki niedopasowania między aktywami i pasywami w taki sposób, aby uzyskać jej optymalną wielkość, tj. taką, która przyniesie Bankowi największe dochody odsetkowe, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych. Jednocześnie zachowany winien być warunek bezpieczeństwa dochodu przy nieoczekiwanej zmianie tych stóp w kierunku przeciwnym od zakładanego. W celu zapewnienia realizacji

wyniku z tytułu odsetek, założonego w strategii Banku oraz w rocznych planach finansowych, Bank zmienia swoje narażenie na ryzyko stopy procentowej za pomocą określonych strategii wykonawczych:

- 1) inwestowania (głównie poprzez sterowanie terminami zapadalności lokat o stałym oprocentowaniu deponowanych w Banku Zrzeszającym),
- 2) kredytowania (ustalanie parametrów produktów kredytowych),
- 3) finansowania zewnętrznego (polityką depozytową),
- 4) ustalania oprocentowania,
- 5) zarządzania terminami przeszacowania stóp procentowych dla poszczególnych pozycji bilansu.

W zakresie monitorowania i zarządzania ryzykiem stopy procentowej Bank prowadzi monitoring kształtowania się najważniejszych rynkowych stóp procentowych, analizuje kształtowanie się oprocentowania własnych produktów bankowych na tle stóp rynkowych oraz oferty konkurencyjnych banków i instytucji kredytowych na lokalnym rynku usług finansowych, a także zarządza poszczególnymi grupami aktywów i pasywów w taki sposób, aby zapewnić realizację optymalnej, w danych warunkach, wysokości marży odsetkowej Banku.

W przypadku zniżujących rynkowych stóp procentowych Bank kształtuje rozmiar i znak niedopasowania w kierunku wielkości ujemnej, przyjmując m.in. następujące strategie działania:

- 1) skraca terminy pozyskiwanych środków oprocentowanych stałą stopą,
- 2) wydłuża terminy środków lokowanych w Banku Zrzeszającym oprocentowanych stałą stopą,
- 3) rozbudowuje portfel kredytów o stałym oprocentowaniu (w ramach ustanowionych limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej),
- 4) dokonuje weryfikacji polityki kalkulacji cen kredytów, poprzez zwiększanie udziału marży stałej w stosunku do stóp bazowych przy ustalaniu stóp nominalnych,
- 5) dokonuje weryfikacji cen depozytów o stałym oprocentowaniu, poprzez preferowanie depozytów o krótszych terminach wymagalności.

W przypadku wyższych rynkowych stóp procentowych Bank kształtuje rozmiar i znak niedopasowania w kierunku wielkości dodatniej, przyjmując m.in. następujące strategie działania:

- 1) wydłuża terminy pozyskiwanych środków oprocentowanych stałą stopą,
- 2) skraca terminy lokowanych środków w Banku Zrzeszającym oprocentowanych stałą stopą,
- 3) ogranicza portfel kredytów o stałym oprocentowaniu,
- 4) zmniejsza udział stałej marży odsetkowej w relacji do stóp bazowych, przy kalkulowaniu stóp nominalnych oprocentowania kredytów,
- 5) dokonuje weryfikacji cen depozytów o stałym oprocentowaniu, poprzez preferowanie depozytów o dłuższych terminach wymagalności.

Bank dokonuje analizy wariantów wpływu zmiany stóp referencyjnych na wynik odsetkowy w skali 12 miesięcy. Elementem analizy jest sprawozdanie z przestrzegania obowiązujących limitów (stopnia ich wykorzystania). W ramach analizy uzupełniającej Bank dokonuje symulacji wyniku odsetkowego w okresach obrachunkowych, na podstawie wykonania przychodów i kosztów w analizowanym okresie oraz przy wykorzystaniu struktury aktywów i pasywów oprocentowanych na koniec badanego miesiąca, przy różnych scenariuszach zmian stóp procentowych. Ponadto Bank dokonuje wariantowej analizy wpływu zmiany wszystkich stóp referencyjnych na wynik odsetkowy, przyjmując skalę zmian od (-) 200 punktów bazowych do (+) 200 punktów bazowych.

Analiza ryzyka przeszacowania obliczona zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej w wyniku szokowego spadku stóp procentowych o - 200 pkt. bazowych wykazuje, iż zmiana wyniku odsetkowego wyniosła na koniec grudnia 2015 r. 4 480 tys. zł, co stanowi 11,18% funduszy własnych.

Pomiar dokonywany jest dla polskich złotych i walut obcych razem, do momentu gdy zgodnie z przyjętymi zasadami wartość aktywów lub pasywów walutowych oprocentowanych przekroczy 2% sumy bilansowej Banku.

X. Wymogi kapitałowe na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

XI. Podstawowe założenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku.

Na podstawie § 27 uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku (Dz. Urz. KNF Nr 11 poz. 42), w Banku obowiązuje polityka zmiennych składników wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze, która została zmodyfikowana na mocy uchwały Nr 15/2013 Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Gnieźnie z dnia 16 lipca 2013 r. i uchwały Nr 26/2014 Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Gnieźnie z dnia 28 listopada 2014 r. Polityka obejmuje następujące założenia:

- 1) w Banku przyjęto kryterium „istotnego wpływu na profil ryzyka” jako 2% funduszy własnych,
- 2) stosując kryterium, o którym mowa w pkt 1) za osoby zajmujące stanowiska kierownicze w banku uznano członków Zarządu,

- 3) przy określaniu zasad polityki zmiennych składników wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze, zastosowano zasadę proporcjonalności, w której uwzględniono:
 - formę prawną działania banku,
 - rozmiar działalności i jej złożoność,
 - skalę i profil ryzyka związanego z prowadzoną działalnością,
 - organizację wewnętrzną banku oraz podział kompetencji i obowiązków.
- 4) zgodnie z zasadą, o której mowa w pkt 3), bank odstąpił od stosowania zapisów uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie odroczonej wypłaty zmiennych składników wynagradzania,
- 5) w przypadku wynagrodzeń zależnych od wyników, jako podstawę do określenia łącznej wysokości wynagrodzenia przyjęto ocenę według kryteriów określonych w Polityce za co najmniej trzy lata, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą,
- 6) łączne wynagrodzenie zmienne nie ogranicza zdolności Banku do zwiększania jego bazy kapitałowej.

Zgodnie z przyjętą Polityką wysokość zmiennych składników wynagrodzenia nie może stanowić znaczącej części wynagrodzenia członka Zarządu Banku, tj. w danym roku nie może być wyższa niż 35% stałego rocznego wynagrodzenia określonego w umowie o pracę. Łączna kwota zmiennych składników wynagrodzenia dla osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz świadczeń określonych w Polityce za dany rok nie może przekroczyć wraz z narzutami 5% zysku brutto Banku ustalonego na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego dokonanie oceny po zweryfikowaniu przez biegłego rewidenta wyniku finansowego.

Oceny indywidualnych efektów pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku dokonuje wobec członków Zarządu - Rada Nadzorcza, uwzględniając następujące wskaźniki Banku osiągnęte w ostatnich trzech latach:

- zysk netto,
- jakość portfela kredytowego,
- współczynnik wypłacalności.

Ocenie podlega stopień wykonania zysku i współczynnika wypłacalności w odniesieniu do planu finansowego w poszczególnych latach podlegających ocenie oraz w stosunku do założeń przyjętych w Strategii Banku na dany okres, a w zakresie jakości portfela kredytowego – ocenie podlega poziom wskaźnika kredytów zagrożonych do ogółu kredytów w portfelu kredytowym.

Zmienne składniki wynagrodzenia są przyznawane, gdy średnia wartość wykonania planu finansowego w okresie podlegającym ocenie wyniosła:

- 1) w zakresie zysku netto co najmniej 80%,

2) w zakresie współczynnika wypłacalności co najmniej 70%, jednakże przy zachowaniu poziomu współczynnika wymaganego przepisami Prawa bankowego, oraz gdy średnia osiągniętych wskaźników jakości rozumianych jako stosunek kredytów zagrożonych do ogółu kredytów w portfelu kredytowym nie przekroczyła w okresie oceny 5%.

W przypadku osiągnięcia wartości na poziomie wyższym, ale niższym niż 90% wartości założonych w planie finansowym, zmienne składniki wynagrodzenia przyznawane są w wysokości nie wyższej niż 30% rocznego wynagrodzenia zasadniczego przysługującego członkowi Zarządu. Zmienne składniki wynagrodzenia nie są przyznawane w okolicznościach określonych w § 13 Polityki.

Wartość wynagrodzeń dla osób sprawujących stanowiska kierownicze w banku w roku 2015 wyniosła 672.077,39 zł. W skład wypłaconego wynagrodzenia wchodziło:

- wynagrodzenie zasadnicze o charakterze stałym w kwocie 544.385,60 zł,
- premie i nagrody nie objęte zakresem Polityki, a także świadczenia związane z korzystaniem prywatnych samochodów w celach służbowych i inne świadczenia w wysokości 44.248,79 zł,
- zmienne składniki wynagrodzenia wypłacone za lata 2012-2014 w wysokości 83.443 zł.

W 2016 roku wypłacono zmienne składniki wynagrodzenia za rok 2015 w łącznej kwocie (z narzutami) 132.668,29 zł, która stanowiła 4,9 % zysku brutto Banku ustalonego na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego dokonanie oceny po zweryfikowaniu przez biegłego rewidenta wyniku finansowego.

Gniezno, 20 czerwca 2016 rok

Zarząd Banku